

Załącznik do Uchwały nr XLI/357/2021
Rady Miasta Ruciane-Nida
z dnia 25 sierpnia 2021 r.

***GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ PROGRAM OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE Ruciane-Nida NA LATA 2021-2025***

Gmina Ruciane-Nida 2021

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ
PROGRAM OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE RUCIANE - NIDA NA LATA 2021 – 2025**

Spis treści:

WSTĘP

ROZDZIAŁ I.

1. Podstawy prawne przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie
2. Wprowadzenie
3. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie
 - 3.1. Przemoc w rodzinie jako forma patologii społecznej
 - 3.2. Przemoc jako zjawisko społeczne
 - 3.3. Rodzaje przemocy
 - 3.4. Formy przemocy
 - 3.5. Przyczyny i skutki przemocy
4. Wszczęcie procedury „Niebieskie karty”
5. Zakończenie procedury „Niebieskie karty”
6. Adresaci realizacji Programu
7. Realizatorzy Programu i czas realizacji.

ROZDZIAŁ II. Część programowa

1. Opis problemu
2. Założenia Programowe
3. Kierunki i cele Programu
4. Beneficjenci Programu
5. Cel główny Programu
6. Cele strategiczne, adresaci, cele operacyjne, realizatorzy i wskaźniki osiągnięcia celu, termin realizacji celu strategicznego.

ROZDZIAŁ III. Część diagnostyczna

1. Zasoby instytucjonalne
2. Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe na realizację programu monitorowanie.

ZAKOŃCZENIE

Słowniczek:

- 1. PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz**
- 2. MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie**
- 3. M – GOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**
- 4. PPPP – Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Pisz**
- 5. KPP - Komenda Powiatowa Policji w Pisz**
- 6. OPIT - Ośrodek Profilaktyki i Terapii w Pisz**

WSTĘP

Niniejszy program opracowano z myślą o ciągłej potrzebie inicjowania wyspecjalizowanych procesów wsparcia społecznego. Głównym celem programu jest realizacja zadań gminnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - szczególnie poprzez promowanie działań profilaktycznych, wspieranie osób doświadczających przemocy na każdym etapie ich powrotu do normalnego życia, jak również praca ze sprawcami przemocy nad zmianą ich zachowań oraz postaw społecznych. Poszczególne segmenty programu zostały opracowane w taki sposób, aby umożliwić najszerszy kontakt ze środowiskiem lokalnym, a szczególnie z rodzinami i podmiotami doświadczającymi przemocy.

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, doskonalenie kadr zajmujących się diagnozowaniem i pomocą osobom dotkniętym tym problemem oraz edukację i profilaktykę mieszkańców Gminy Ruciane-Nida.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Ruciane-Nida ma charakter długofalowy. Działania obejmują lata 2021-2025. W miarę potrzeb oraz sytuacji społecznej mogą ulegać zmianie i udoskonaleniom.

Rozdział I

1. Podstawy Prawne Przeciwdziałania zjawisku Przemocy w Rodzinie.

Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Definiuje ona pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Określa zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania: tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, działalność zespołów interdyscyplinarnych.

Pozostałe akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie to:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 poz.803 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 694 ze zm.)
4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2018 – 2022.

2. Wprowadzenie

Na zjawisko przemocy w rodzinie można patrzeć z różnych punktów widzenia, przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doświadczającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc w rodzinie. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Perspektywa społeczna zaś, to odbiór społeczny zjawiska przemocy w rodzinie, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy. Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyczy rodzin o różnym statusie społecznym

i należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka: kształtuje osobowość, system wartości, światopogląd, styl i sposób życia. Ogromną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny mają relacje pomiędzy rodzicami, które powinny być oparte na miłości, wzajemnym szacunku i zrozumieniu. Jeśli występują zaburzenia w tej sferze, role wewnątrzrodzinne także ulegają zaburzeniu, w konsekwencji następuje stopniowa dezorganizacja życia rodzinnego. Przemoc domowa może być skutkiem i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Jest także potwornym zagrożeniem. Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje szkodliwe, ujawniające się w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Działa dysfunkcyjnie na wszystkie sfery życia rodziny. Definicje i charakterystyka zjawiska przemocy. Mówiąc o zjawisku przemocy oraz o sposobach jej przeciwdziałania, a także pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i osobom stosującym przemoc w rodzinie, należy zdefiniować najważniejsze pojęcia związanych z tym zagadnieniem. Definicja najczęściej stosowana określa przemoc domową jako: działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi siły lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste. Przemoc w rodzinie w świetle ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, to: jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się specyficznymi cechami jak intencjonalność, nierównowaga sił wynikająca z działania człowieka, naruszanie praw i dóbr osobistych powodując cierpienie i ból.

3. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie.

3.1. Przemoc społeczna jako forma patologii społecznej.

Na zjawisko przemocy w rodzinie można patrzeć z różnych punktów widzenia, przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną.

Problem przemocy w rodzinie może dotyczyć każdej grupy społecznej człowieka w każdym wieku. Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane między innymi, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie, że są ofiarami przemocy domowej. Przemoc zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Nie jest to zjawisko występujące wyłącznie

w środowiskach, w których występuje ubóstwo i uzależnienie. We współczesnym świecie przemoc stała się zjawiskiem wszechobecnym. Coraz częściej dowiadujemy się o aktach przemocy w domach, w szkołach, na ulicy i wielu innych miejscach. Coraz głośniejsze mówi się o przemocy wśród nieletnich, o przemocy w rodzinach, o przemocy wobec dzieci.

Jest to najgorszy rodzaj przemocy i najbardziej szkodliwy, bowiem przemoc ta doświadczana jest od najbliższych osób, od których powinno dostawać się miłość, dobro i zrozumienie.

3.2. Przemoc jako zjawisko społeczne

Zgodnie z art. 2 ust. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Kodeks karny jako członka rodziny definiuje „osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 par. 11 kk”.

Rodzina winna być opoką, schronieniem i wzorem. Zwłaszcza dla jej najmłodszych członków, którzy z własnego domu rodzinnego wnoszą wzorce na swoje dalsze życie. Dzieci w takich sytuacjach cierpią najbardziej. Nie tylko, dlatego, że same są często ofiarami przemocy, ale także dlatego, że przemoc której doświadczyły lub widziały, zostawia w ich psychice trwałe ślady. Najczęściej dzieje się tak, że osoby, które w dzieciństwie były ofiarami przemocy, w swym dorosłym życiu są jej sprawcami. Nierzadko bardziej bezwzględni od swych poprzedników.

Jedna z teorii psychologicznych dotyczących zachowań patologicznych mówi, że przemoc rodzi przemoc. I ktoś, kto doznał przemocy, będzie chciał ją kiedyś zwrócić. Dlatego przemoc jest w życiu człowieka bardzo negatywnym zjawiskiem. Należy ją zwalczać w zarodku i zapobiegać jej rozprzestrzenianiu się, bo może przybrać rozmiary epidemii, z którą społeczeństwo będzie mieć duże problemy. Takim zarodkiem jest właśnie rodzina. Pierwsze środowisko, w jakim dziecko przebywa, w którym zdobywa pierwsze umiejętności, i z którego wnosi najważniejsze wzory i wartości. W ostatnich latach przemoc w rodzinie jest coraz bardziej widoczna. Przemoc w czterech ścianach domu przestała być też tematem tabu, zaczęto o niej głośno mówić, co jest pierwszym krokiem ku temu, by podjąć z nią walkę. Nie można przecież walczyć z wrogiem, którego nie widać. Wróg ten jednak istnieje, o czym przekonują nas coraz częściej publikowane raporty, które ukazują przerażający ogrom tego zjawiska. Przemoc w rodzinach jest obecna i należy ją zwalczać nie tylko dla dobra ofiar tej przemocy, ale także dla dobra całego społeczeństwa.

3.3. Rodzaje przemocy

Przemoc w rodzinie, inaczej zwana przemocą domową, może przybierać różne formy. Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy: przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i in. O ile w zakresie określania pojęcia przemocy różni autorzy mieli własne, odrębne definicje tego pojęcia, o tyle w zakresie określania rodzajów przemocy, wszyscy są zgodni. W większości publikacji o przemocy wymieniane są cztery jej główne rodzaje: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna oraz przemoc przez zaniedbywanie.

Te cztery podstawowe rodzaje przemocy są najczęściej wymieniane w literaturze przedmiotu. Jednak niektórzy autorzy oprócz przedstawienia najbardziej popularnego rozróżnienia rodzajów przemocy, przedstawiają także dodatkowe rzadziej występujące.

E. Jarosz opierając się na literaturze wymienia następujące formy przemocy: „zespół Munchausena (wymyślanie, wmawianie, a czasami prowokowanie u dziecka choroby i jej objawów wraz z konsekwencjami takiej sytuacji), zatrucie (np. solą, pieprzem, substancjami chemicznymi, itp.), przemoc instytucjonalna, przemoc strukturalna, wyzysk ekonomiczny, życie w niestabilnych lub niebezpiecznych warunkach środowiskowych, podawanie i zachęcanie do używania środków odurzających, modelowanie negatywnymi lub ograniczonymi wzorami, kulturowymi nieprzychylności i uprzedzenia kulturowe, rasowe czy tzw. przemoc pośrednia.”

W rodzajach przemocy znajduje się szeroka gama zachowań, które w jakimś stopniu krzywdzą ofiarę. Zachowania te są bardzo różne począwszy od wyzwisk i przepychanek, kończąc na okrutnym pobiciu czy gwałcie. Stopień nasilenia tych zachowań jest różny, ale żadne z nich nie mija bez echa i pozostawia określone skutki, z którymi borykać musi się ofiara.

3.4. Formy przemocy

Przemoc w rodzinie często może przybierać różne formy. Zazwyczaj przemoc psychiczna łączy się z przemocą fizyczną i łatwa jest do wykrycia i udowodnienia winy sprawcy przed sądem. Są jednak przypadki przemocy psychicznej, gdzie osoba, która dopuszcza się przemocy wobec członków rodziny, nie jest ani osobą chorą psychicznie ani uzależnioną od alkoholu czy innych substancji psychoaktywnych. W takich przypadkach proceder przemocy może być bardzo trudny do wykrycia i udzielenia stosownej pomocy osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że takiej przemocy może doświadczać. Trzeba obserwować rodzinę, każdy sygnał należy analizować, pierwszym w kontakcie może być pracownik socjalny lub pedagog szkolny, jeżeli mamy na myśli dziecko.

a) Przemoc fizyczna

Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz, przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp. Przemoc fizyczna to wszelkiego rodzaju działania, zachowania wobec drugiej osoby (dziecka) powodujące nieprzypadkowe urazy, naruszanie nietykalności fizycznej itp.

Przemoc fizyczna określana jest jako każde nieprzypadkowe użycie siły fizycznej. Są to zachowania, które wywołują u ofiary znaczny ból fizyczny bez względu na to, czy pozostają ślady na jej ciele, czy nie. Obejmuje ona działania takie jak: popychanie, policzkowanie, uderzanie pięścią lub przedmiotami, rzucanie przedmiotami w ofiarę, kopanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, drapanie, plucie, wykręcanie rąk, używanie broni lub noża, krępowanie, uwięzienie, uderzanie ofiarą o ściany, o podłogę, przypalanie, oparzenia wrzątkiem, itp.

Przemoc fizyczna są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień.

b) Przemoc psychiczna

Przemoc psychiczna, określana także jako emocjonalna, to wszelkie zachowania sprawcy bądź powstrzymywanie się od określonych zachowań, które prowadzą do zniszczenia u ofiary pozytywnego, konstruktywnego obrazu własnej osoby. Do takich zachowań należą: różnorodne formy werbalnej agresji i wrogości (obrażanie, wyzywanie, poniżanie, wyśmiewanie, lżenie), straszenie, szantażowanie, terroryzowanie, upokarzanie, wzbudzanie poczucia winy, wymuszanie lojalności, oskarżanie, ciągłe krytykowanie, ignorowanie, narzucanie własnych sądów, ograniczanie snu, pożywienia, zaspokajanie innych podstawowych potrzeb, nadmierne wymagania, nieposzanowanie prywatności, itp.

Przemoc psychiczna to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych.

c) Przemoc seksualna

Przemoc seksualna (wykorzystywanie seksualne), najczęściej spotykane określenie tego rodzaju przemocy jest następujące: wymuszenie pod presją fizyczną lub psychiczną do aktów seksualnych wbrew woli. Zachowania w obrębie nadużyć seksualnych obejmują formy z kontaktem fizycznym – stosunki seksualne, masturbacja przy użyciu ofiary, dotykanie, całowanie, lizanie intymnych miejsc

ofiary, itp. oraz formy bez kontaktu fizycznego – obsceniczne rozmowy, ekshibicjonizm, oglądactwo, ekspozycja pornografii, jak też seksualny wyzysk dzieci (dziecięca pornografia, prostytutcja).

Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę lub obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły fizycznej, ale także na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu. Przemoc seksualna współwystępuje z fizycznym i psychicznym znęcaniem się.

d) Przemoc ekonomiczna

Przemoc ekonomiczna jest to naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np. niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek będąc we wspólnocie majątkowej małżeńskiej, sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

e) Przemoc finansowa

Przemoc finansowa (ekonomiczna) – np. utrzymywanie osoby zależnej w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie pracy zawodowej, ograniczenie dostępu do wspólnych zasobów, przemoc polegająca na osaczeniu- np. ciągłe chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania, przemoc w wymiarze społecznym- zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych, zaniedbywanie- rozumiane jest jako niezapewnienie lub uniemożliwienie zaspokojenia podstawowych potrzeb. Naruszenie obowiązku do opieki ze strony bliskich, mogące polegać na niedostarczeniu pożywienia, leków, ubrania.

f) Zaniedbanie

Zaniedbanie jest to naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

Zaniedbywanie – pomijanie, niezaspokajanie podstawowych potrzeb egzystencjalnych ofiary, która nie jest w stanie sama o siebie zadbać oraz świadome nieudzielanie pomocy w sytuacjach trudnych, w potrzebie. Przejawia się w niedostarczaniu odpowiedniej ilości pożywienia, braku dbałości o higienę, niezapewnieniu odpowiedniego ubioru, w braku dbałości o zdrowie, itp.

Wielu z nas zakłada, że stanowimy społeczeństwo cywilizowane, w którym fakt przemocy w rodzinie to problem społeczny, dotyczący tylko grup społecznych głęboko dotkniętych patologią. Jednak coraz częściej przemoc występuje w rodzinach zamożnych jednak w zupełnie innych formach np.: zaniedbanie. Problem przemocy to proces długotrwały zależy od rodzaju, formy oraz czasu jak długo trwa.

3.5. Przyczyny i skutki przemocy

W codziennym życiu mówimy często, że: „nic nie dzieje się bez przyczyny”, również w świecie naukowym badacze zawsze dociekają przyczyny badanego zjawiska. Tak, jak w całym naszym życiu każde zachowanie ma swoją przyczynę i skutek, tak i swoje przyczyny i skutki mają wszystkie rodzaje przemocy.

Prof. Zbigniew Lew – Starowicz wśród przyczyn przemocy wymienia 3 główne czynniki: biologiczne, psychologiczne i kulturowe.

Czynniki biologiczne, które mogą mieć wpływ na agresję sprawcy to m.in.: wysoki poziom hormonu testosteronu, zaburzenia hormonalne (np. podwyższony poziom kortyzonu, a obniżony prolaktyny), zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe, a także zmiany w układzie limfatycznym i w płatach skroniowych.

Do czynników psychologicznych, które sprzyjają rozwojowi przemocy, najczęściej zaliczane są: negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa, cechy osobowości agresywno – impulsywnej, stresy, jak, np. przeżywanie agresji między rodzicami, odrzucanie w roli partnera seksualnego, nieudane relacje małżeńskie, alkohol, cechy dewiacyjne, cechy wrogości, lęki, zagrożenia.

Omawiając czynniki kulturowe prof. Lew-Starowicz odnosi się do wielu badań. W tych czynnikach wskazuje, np. na fakt, że przemoc najbardziej rozpowszechniona jest w kulturach zdominowanych przez mężczyzn. Bardzo istotne znaczenie ma także negatywne oddziaływanie telewizji. Autor twierdzi, iż „przemoc płynąca z ekranów TV rodzi przemoc, potęguje też wyuczone wzorce zachowań agresywnych, powiela tradycyjne stereotypy płci”.

Oprócz tych trzech głównych czynników, przyczyniających się do aktów przemocy, Z. Lew-Starowicz wymienia także czynniki rozwojowe oraz czynniki indywidualne i rodzinne. „Z czynników rozwojowych do najważniejszych zalicza się poziom ekonomiczny i społeczną izolację. „Czynniki indywidualne i rodzinne, zwane również osobowościowymi, zawierają w sobie m.in.: różne zaburzenia osobowości, narkomanię, alkoholizm, trudności w zaspokajaniu potrzeb seksualnych, a także niedojrzałość, patologię postaw rodzicielskich, konflikty małżeńskie, itp”.

Przyczyny przemocy są zatem bardzo różne, tkwią nie tylko w samym człowieku, mogą też zależeć od środowiska, w którym żyje bądź od jego relacji z innymi ludźmi. Wszelkie przyczyny

przemocy są ściśle powiązane z jej skutkami. Bez przyczyny nie byłoby bowiem skutków, które przemoc powoduje.

Bezpośrednimi skutkami przemocy, które I. Pospiszyl nazywa objawami przemocy, są skutki najszybciej zauważalne, choć niekoniecznie łatwe do zauważenia. Każdy rodzaj przemocy pozostawia po sobie inny rodzaj objawów.

Objawy fizyczne to m.in.: „sińce i obrzęki na twarzy, ramionach, klatce piersiowej, plecach, pod pachami, po wewnętrznej stronie ud i ramion; otarcia naskórka po wewnętrznych stronach kończyn, pod pachami, na żebrach i plecach; krwawe pręgi i regularne przebarwienia skóry na plecach, pośladkach, nogach, stopach, dłoniach, krwawe plamy na bieliźnie; nietypowe ślady po oparzeniach; rany cięte i klute szczególnie w okolicach innych niż stopy i dłonie; blizny na ciele; widoczna trudność w chodzeniu lub siadaniu; otwarte rany w nietypowych miejscach; częste złamania kości; ospałość, apatia, brak koncentracji; reakcje regresyjne; reakcje kompulsywne; skarżenie się na częste bóle głowy lub brzucha; konieczność częstego korzystania z ubikacji.”

Do objawów emocjonalnych zaliczane są: „wzrost napięcia emocjonalnego; wzmożona czujność, niezdolność do rozluźnienia; wzrost lęku, niepokoju; brak żywej reakcji w sytuacjach emotogennych (skaleczenie, bolesny zabieg medyczny); niska samoocena; poczucie odrzucenia; wycofanie, skłonność do izolacji; chroniczny smutek, depresja; wzrost natręctw, tików, przyruchów, itp.; zmienność nastroju; problemy w rozwoju poczucia własnej tożsamości.”

Objawy społeczne według I. Pospiszyl są następujące: „nieufność wobec innych; nieumiejętność nawiązywania kontaktu, podtrzymania więzi, pozyskania przyjaciół; wrogość; wzrost irytacji w przypadku różnych trudności, niekontrolowane wybuchy złości; wyuczona bezradność, nieumiejętność radzenia sobie z codziennymi zadaniami; spadek poczucia kompetencji. W przypadku dzieci objawami takimi są m.in.: bójki z innymi dziećmi; zobojętnienie na karę; brak dystansu wobec dorosłych; uzależnienie od agresora; ucieczki z domu; bezinteresowne niszczenie przedmiotów, itp. I. Pospiszyl dodaje także, że krzywdzone dziecko bardzo często, kiedy zacznie dorastać, sięga po alkohol lub dokonuje kradzieży.

O skutkach przemocy seksualnej mówi także Z. Lew-Starowicz. Przedstawił w swojej publikacji, opracowany przez wielu badaczy, rejestr możliwych zachowań dziecka wiążących się z przemocą seksualną. „Należą do nich: zaburzenia snu, koszmary i lęki nocne; niezrozumiałe pojawianie się dolegliwości somatycznych; lęki, strach, fobie; izolowanie się dziecka; zachowania regresywne; problemy z nauką; konflikty w szkole; depresja, przygnębienie, smutek; nieoczekiwane, nagłe zainteresowanie się seksem. Przemoc seksualna w późniejszym życiu ofiar może według Z. Lew-Starowicza wiązać się patologią rodzinną, problemami w życiu uczuciowym, seksualnym, rodzinnym i społecznym.

Wśród skutków przemocy I. Pospiszył wymienia także skutki długotrwałe, które są o wiele trudniejsze do zaleczenia, czasami pozostające na bardzo długo w psychice ofiary. Należą do nich: mechanizm błędnego koła, uraz psychiczny, psychologiczna reakcja na uraz, stres pourazowy, bezradność wyuczona, efekt „psychologicznej pułapki”, i tzw. „syndrom sztokholmski”.

Skutki długotrwałe powodują największe spustoszenie w psychice człowieka, dlatego należą do najgorszych skutków przemocy. Nie oznacza to jednak, że skutki wymienione wcześniej, nazywane też objawami, są mniej ważne. Są one bardzo istotne, zwłaszcza w rozpoznawaniu, że dzieje się coś złego. Dzięki znajomości tych objawów można zapobiegać kolejnemu złu. Rozpoznane skutki przemocy mogą doprowadzić do zlokalizowania jej przyczyn i dzięki temu, przyczynić się do przerwania błędnego koła.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem różnie rozumianym przez społeczeństwo. Jednak w małych miejscowościach, wsiach traktuje się przemoc w rodzinie jako tradycję, zachowanie przyzwolone dla głowy rodziny przeważnie mężczyzny, kłótnię małżeńską. W obecnych czasach pracownik socjalny, pedagog przedstawiciele służby zdrowia mają wiele możliwości, aby zapobiegać wszelkim zjawiskom przemocy w rodzinie. Działalność Zespołów Interdyscyplinarnych na terenie gmin jest obowiązkiem, członkowie zespołów powołanych przez miasta i gminy mają możliwość uczestnictwa w wielu szkoleniach organizowanych na temat przemocy. Pomoc społeczna, pracownicy socjalni są osobami pierwszego kontaktu to przeważnie do instytucji pomocy społecznej Ośrodków Pomocy Społecznej docierają sygnały o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu rodziny, policja poprzez współpracę pracownika socjalnego z dzielnicowym otrzymuje informację o sytuacjach niepokojących w rodzinie. Znieczulica ludzka, sąsiedzka jest o wiele mniejsza poprzez kampanie społecznościowe, które są wielokrotnie prezentowane w mediach oraz programy profilaktyczne realizowane w placówkach edukacyjnych.

4. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”

Instytucjami uprawnionymi do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” są przedstawiciele następujących instytucji:

- policja,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (np. pracownik socjalny),
- komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- oświata (np. pedagog szkolny),
- ochrona zdrowia (np. pielęgniarka środowiskowa, lekarz).

Procedurę „Niebieskie Karty” wszczyna przedstawiciel jednej z ww. instytucji, który jako pierwszy uzyskał informację lub podejrzewa, że w danej rodzinie może występować zjawisko przemocy domowej. Przedstawiciel jednej z ww. służb, który powziął informację o przemoc w rodzinie przeprowadza rozmowę z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że może być ofiarą przemocy w rodzinie i wypełnia formularz „Niebieskie Karty” część A a następnie przekazuje formularz „Niebieskie Karty” część B, który jest pouczeniem dla osób dotkniętych przemocą. Wszystkie sporządzone „Niebieskie Karty” część A (niezależnie od tego czy zostały sporządzone przez oświatę, służbę zdrowia, czy policję), zostają niezwłocznie, (nie później niż w terminie 7 dni) przekazane do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Rucianem-Nidzie.

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w Rucianem-Nidzie w okresie 3 dni przekazuje formularz część A „Niebieskiej Karty” do przewodniczącego Grupy Roboczej.

Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wybierają członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego podczas tajnego głosowania.

Na terenie Gminy Ruciane-Nida Przewodniczący grupy roboczej po uzyskaniu formularza „Niebieska Karta” zapoznaje się z treścią otrzymanej karty część – A, rejestruje ją i rozpoczyna procedurę poprzez zwołanie posiedzenia grupy roboczej, uzgadniając ze wszystkimi członkami grupy roboczej dogodny termin do spotkania. Zaproszenia na spotkanie grupy roboczej wysyłane są pocztą oraz pocztą elektroniczną. Podczas posiedzenia grupy roboczej jej przedstawiciele przeprowadzają rozmowę, z osobą wobec, której istnieje podejrzenie, że doświadcza przemocy w rodzinie i sporządzają formularz „Niebieskie Karty” część – C oraz załącznik nr 1 do procedury „Niebieskie Karty” część C.

Osoba wobec której istnieje podejrzenie, że doświadcza przemocy w rodzinie wspólnie z członkami grupy roboczej ustala plan pomocy oraz plan bezpieczeństwa na wypadek wystąpienia kolejnego aktu przemocy, szczegółowe informacje o instytucjach, w których również może uzyskać pomoc, ma możliwość skorzystania z pomocy psychologa lub radcy prawnego, jest informowana o możliwościach terapeutycznych w przypadku występującego współzależnienia lub możliwości skorzystania z grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy. Na terenie Powiatu

Piskiego, w którego skład wchodzi Gmina Ruciane-Nida jest realizowana szeroka oferta dla rodziny tj.: dla ofiar oraz dla sprawcy w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Piszul ul. Piaskowa 2, z którym regularnie współpracuje Zespół Interdyscyplinarny Gminy Ruciane-Nida poprzez korzystanie z Programu Korekcyjno - Edukacyjnego dla sprawców przemocy.

Grupa robocza informuje o zasadach prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”, o zasadach przeprowadzania comiesięcznych monitoringów w środowisku oraz zasadach i możliwościach zakończenia procedury „Niebieskie Karty”.

5. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty”

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” może nastąpić w przypadku ustania przemocy w rodzinie w sposób trwały oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Decyzja o zakończeniu procedury powinna być podjęta wspólnie przez przedstawicieli grupy roboczej. O zakończeniu procedury Niebieskiej Karty nie jest informowany sprawca przemocy. Pracownik socjalny we współpracy z dzielnicowym regularnie monitoruje rodzinę nadzoruje czy jest realizowany plan uzgodniony podczas grupy roboczej poprzez wszystkich członków rodziny.

6. Adresaci realizacji programu

Miejszem realizacji programu jest obszar Gminy Ruciane-Nida. Program adresowany jest do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, osób stosujących przemoc w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, osób zagrożonych przemocą, dzieci i młodzieży, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy, społeczności lokalnej.

7. Realizatorzy programu i czas realizacji

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminie Ruciane-Nida na lata 2021-2025 będzie realizowany przez instytucje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie, z siedzibą przy ulicy Al. Wczasów 11,
- b) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, ul. Polna 1,
- c) Komendę Powiatową Policji w Pisz, ul. Armii Krajowej 1, oraz przez Komisariat Policji w Rucianem-Nidzie, ul. Mazurska 1. Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie, Al. Wczasów 4,
- d) placówki oświatowo-wychowawcze oraz placówki nauczania i wychowywania z terenu Gminy Ruciane-Nida,
- f) Przychodnie Zdrowia Gminy Ruciane-Nida,
- g) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz ul. Piaskowa 2,
- h) Sąd Rejonowy w Pisz ul. Warszawska 47,
- i) Prokuraturę Rejonową w Pisz, Pl. Daszyńskiego 7,
- j) organizacje pozarządowe.

ROZDZIAŁ II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Opis problemu

Działania profilaktyczne na terenie Gminy Ruciane – Nida powinny odnosić się do następujących zadań, tj.:

1. Działania profilaktyczne na terenie Gminy powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny się one ograniczać jedynie do środowiska szkoły – uczniów i nauczycieli, ponieważ przyniosą wtedy znacznie mniejsze efekty, konieczny jest szeroki udział wszelkich instytucji z terenu całej gminy oraz powiatu.
2. Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie Gminy Ruciane-Nida, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemu przemocy domowej zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucji.
3. Należy prowadzić działania edukacyjne, których celem jest upowszechnianie wiedzy odnośnie problemu przemocy, w tym jej form oraz sposobów radzenia sobie z problemem.
4. Rekomenduje się zwracanie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem przemocy w rodzinie na poziomie rodziny, jak i społeczności lokalnej.
5. Rekomenduje się kampanie społeczne zachęcające do reagowania na przemoc oraz nawiązanie współpracy z służbą zdrowia w celu usprawnienia procedury „Niebieskiej Karty”.
6. Rekomenduje się przeprowadzanie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy w rodzinie.
7. Rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.
8. Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przeciwdziałania przemocy, agresji oraz rozwiązywaniu konfliktów między uczniami, działania edukacyjne zwiększające świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych.
9. Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom

oraz procedury „Niebieskiej Karty” w szkole.

Jedną z kluczowych instytucji świadczących pomoc dla rodzin z problemem przemocy w rodzinie jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie oraz funkcjonujący w jego ramach Gminny Zespół Interdyscyplinarny. W pracy na rzecz rodzin doświadczających przemocy w rodzinie pracownicy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie współpracują z instytucjami i służbami takimi jak:

- policja,
- prokuratura,
- Sąd Rejonowy
- kuratorzy,
- ochrona zdrowia,
- oświata,
- organizacje pozarządowe (np. harcerskie),
- kościół i inne organizacje wyznaniowe.

10. Z danych liczbowych do Przewodniczącego Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Rucianem-Nidzie w 2020 r. wpłynęło 27 NK (łącznie), w tym kart wszczynających procedurę 19.

11. Rodziny borykające się z problemem przemocy w rodzinie mogą otrzymać wsparcie w instytucjach i organizacjach działających na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie lub wspierające taką działalność obejmując zasięgiem działania Gminę Ruciane-Nida.

NAZWA JEDNOSTKI	ADRES JEDNOSTKI
Zespół Interdyscyplinarny Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego	12-220 Ruciane-Nida, Al. Wczasów 4 Tel. 87 425 44 30 Tel. 87 423 16 40 wew. 28 e-mail: umig@ruciane-nida.pl
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz	12-200 Pisz ul. Piaskowa 2 Tel. 87 425 25 714 e-mail: pcpr@pcpr.powiat.pisz.pl
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej W Rucianem-Nidzie	12-220 Ruciane-Nida ul. Polna 1 Tel. 87 423 16 40 e-mail: mgops@ruciane-nida.pl

Ośrodek Profilaktyki i Terapii w Pisz	12-200 Pisz ul. Kopernika 8
Komenda Powiatowa Policji w Pisz	12-200 Pisz ul. Armii Krajowej tel. 47 73 542 00
Komisariat Policji w Rucianem-Nidzie	12-220 Ruciane-Nida ul. Mazurska 1 tel. 47 73 543 00
Sąd Rejonowy w Pisz III Wydział Rodzinny i Nieletnich	12-200 Pisz ul. Warszawska 47 tel. 87 424 13 36
Prokuratura Rejonowa w Pisz	12-200 Pisz Pl. Daszyńskiego 7 tel. 87 425 40 10
Przychodnia NZOZ Ruciane-Nida Irena Zagórska	12-220 Ruciane-Nida ul. Polna 1 tel. 87 423 69 99
Przychodnia Lekarska Lidia Palmi-Kukiełko	12-220 Ruciane-Nida ul. Gałczyńskiego 14 tel. 87 423 29 31
Marek Michniewicz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "IMPULS"	12-220 Ruciane-Nida ul. Guzianka 7 tel. 693 749 004
Zespół Ekonomicznej Obsługi Szkół i Przedszkoli w Rucianem - Nidzie	12-220 Ruciane-Nida ul. Gałczyńskiego 2 tel. 87 423 11 27
Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Pisz	12 – 200 Pisz ul. Warszawska 5 tel. 87 423 24 04
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	12-220 Ruciane-Nida Al. Wczasów 4 tel. 87 425 44 30
Punkt Konsultacyjny	12-220 Ruciane-Nida Al. Wczasów 11 tel. 512 098 497

2. Założenia programowe

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Ruciane-Nida na lata 2021-2025 jest dokumentem opracowanym na podstawie wytycznych *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na podstawie uchwały nr 76 Rady Ministrów z dnia 29.04.2014 r.* Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie, edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa. Podstawą działań systemowych są założenia, iż: przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym z urzędu, najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna, za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc, zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osób dotkniętych przemocą, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia osobą dotkniętą przemocą w rodzinie. Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw, w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga wieloaspektowego podejścia, a przede wszystkim systemowego, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem. Pojedyncza instytucja nie jest sama w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy w rodzinie. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez ścisłą współpracę, łączenie działań, przepływ informacji, określenie wspólnego celu oraz przewidywanie efektów. Interdyscyplinarność jest podstawą skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Aby skutecznie przeciwdziałać przemocy domowej niezbędna jest kompleksowość podejmowanych działań. Efektywność zapewni długofalowy system edukacji skierowany zarówno do grup zawodowych udzielających wsparcia, podejmujących interwencje i mających kontakt z osobami dotkniętymi przemocą jak również edukacja społeczna, mająca na celu przede wszystkim odkłamanie mitów i stereotypów, a także zmianę obyczajów i postaw sprzyjających i usprawiedliwiających przemoc w rodzinie. Wzrost świadomości społecznej przyczyni się do zapobiegania przemocy, umożliwi szybsze reagowanie a także spowoduje, że osoby stosujące przemoc będą odczuwać brak akceptacji dla swoich działań, co znacznie zwiększy skuteczność w jej zapobieganiu oraz łagodzeniu jej następstw.

3. Kierunki i cele programu

CELE:

1. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.
2. Skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zmniejszanie negatywnych następstw dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Edukacja społeczna i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Rucianem-Nidzie.
4. Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy.
5. Zapobieganie stosowaniu przemocy poprzez oddziaływania psychologiczno - terapeutyczne, zajęcia warsztatowe dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Program zakłada następujące kierunki działań:

1. Dążenia do opracowania pełnej diagnozy zjawiska przemocy na terenie Gminy Ruciane-Nida przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Ruciane-Nida poprzez analizę sprawozdań z instytucji świadczących pomoc w zakresie przemocy w rodzinie.
2. Tworzenie strategii interwencyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Budowanie systemu wsparcia dla osób uwięzianych w sytuację przemocy w rodzinie.
4. Kształtowanie właściwych postaw w społeczności lokalnej wolnych od przemocy: działania edukacyjne, działania profilaktyczne, działania informacyjne.
5. Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4. Beneficjenci programu

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, konieczne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwięzianym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza form pomocy oraz dostęp do specjalistów. Program kierowany jest do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, osób stosujących przemoc w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, osób zagrożonych przemocą, dzieci

i młodzieży, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy, społeczności lokalnej.

5. Cel główny programu

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.

6. Cele strategiczne, adresaci, cele operacyjne, realizatorzy i wskaźniki osiągnięcia celu, termin realizacji celu strategicznego

Cel strategiczny 1.

Skuteczne i efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez wzmacnianie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Adresaci: osoby uwikłane w sytuację przemocy w rodzinie, przedstawiciele instytucji biorących udział w przeciwdziałaniu przemocy, społeczeństwo.

Cel operacyjny 1.

Cel operacyjny 1.1.

Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego:

1.1.1. Prowadzenie przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie zintegrowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie.

1.1.2. Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku.

1.1.3. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie.

1.1.4. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 1.1. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Cel operacyjny 1.2.

Współpraca międzyresortowa na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego:

1.2.1. Współpraca między instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zapobieganie jego skutkom.

1.2.3. Wspólne szkolenia, konferencje w celu wymiany doświadczeń, forum.

1.2.4. Wymiana doświadczeń, współpraca z instytucjami i organizacjami z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 1.2. Zadanie realizowane corocznie.

Cel operacyjny 1.3.

Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Ruciane-Nida.

Działania do celu operacyjnego:

1.3.1. Prowadzenie statystyk w zakresie zjawiska przemocy przez wszystkie instytucje zgodnie z wymaganiami resortowymi oraz w sposób ustalony przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie.

1.3.2. Zbieranie danych statystycznych z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Ruciane-Nida przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie w celu

diagnozowania skali zjawiska i monitorowania zmian.

1.3.3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie.

1.3.4. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 1.3. Zadanie realizowane corocznie.

Realizatorzy celu strategicznego:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pisz, Komisariat Policji w Rucianem – Nidzie,
- Sąd Rejonowy w Pisz,
- Prokuratura Rejonowa w Pisz,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie,
- placówki ochrony zdrowia,
- placówki oświatowo-wychowawcze,
- placówki nauczania i wychowania oraz organizacje pozarządowe.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego

1.1.1 liczba spotkań zespołu,

1.1.2. liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty,

1.1.3. liczba powołanych grup roboczych,

1.1.4. dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy,

1.1.5. liczba opracowanych diagnoz,

1.1.6. liczba zakończonych procedur Niebieskiej Karty z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie.

Termin realizacji zadań celu strategicznego nr 1. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Cel strategiczny 2.

Zmniejszanie negatywnych następstw dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie i świadków przemocy w rodzinie. Adresaci: osoby dotknięte przemocą i świadkowie przemocy.

Cel operacyjny 2.

Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą i świadkom przemocy.

Cel operacyjny 2.1.

Działania do celu operacyjnego 2.1.

2.1.1. Poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne.

2.1.2. Interwencja kryzysowa.

2.1.3. Realizacja programów terapeutycznych dla osób dotkniętym przemocą w rodzinie.

2.1.4. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty”.

2.1.5. Udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dorosłym lub/i rodzinom dotkniętym przemocą.

2.1.6. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 2.1. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Realizatorzy celu strategicznego 2.:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie,
- Sąd Rejonowy w Pisz- kuratorzy sądowi,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pisz,
- Posterunek Policji w Rucianem-Nidzie.
- Prokuratura Rejonowa w Pisz,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie,
- placówki ochrony zdrowia,
- placówki oświatowo- wychowawcze,
- placówki nauczania i wychowania oraz organizacje pozarządowe.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 2.:

- liczba porad udzielonych osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą,
 - liczba osób objętych poradnictwem, pomocą i wsparciem,
 - liczba interwencji kryzysowych, liczba programów terapeutycznych,
 - liczba uczestniczących w programach,
 - liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty,
 - liczba rodzin, w których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty,
 - liczba osób dorosłych lub rodzin, którym udzielono bezpiecznego schronienia,
 - liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.
- Termin realizacji zadań celu strategicznego nr 2. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Cel strategiczny 3

Edukacja społeczna i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Ruciane-Nida. Adresaci: dzieci i młodzież, osoby dorosłe, społeczność lokalna.

Cel operacyjny 3.**Cel operacyjny 3.1.**

Upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych.

Działania do celu operacyjnego 3.1:

- 3.1.1. Rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów itp.) dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie wśród lokalnej społeczności.
- 3.1.2. Dostarczenie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – wydanie i rozpowszechnianie informatorów.
- 3.1.3. Umieszczenie informacji na stronach internetowych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie i Urzędu Gminy w Ruciane-Nida oraz w Biuletynie Informacyjnym Gminy Ruciane-Nida.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 3.1. Zadanie realizowane corocznie.

Cel operacyjny 3.2.

Zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców Gminy Ruciane-Nida wobec zjawiska przemocy.

Działania do celu operacyjnego 3.2:

- 3.2.1. Udział w kampaniach społecznych, spotkaniach, wydarzeniach na temat przemocy w rodzinie.
- 3.2.2. Współpraca z mediami (prasa, telewizja) w zakresie propagowania zachowań bez przemocy oraz zmiany postrzegania zjawiska przemocy w rodzinie.
- 3.2.3. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych z zakresu umiejętności społecznych oraz przemocy w rodzinie.
- 3.2.4. Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy. - Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 3.2. Zadanie realizowane corocznie.

Cel operacyjny 3.3.

Promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy.

Działania do celu operacyjnego 3.3:

- 3.3.1. Prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktycznych, uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy.
 - 3.3.2. Prowadzenie programów i warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców.
- Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 3.3. Zadanie stałe, realizowane corocznie.

Realizatorzy celu strategicznego 3.:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie,
- Sąd Rejonowy w Pisz - kuratorzy sądowi,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pisz, Komisariat Policji w Rucianem-Nidzie
- Posterunek Policji w Rucianem-Nidzie,
- Prokuratura Rejonowa w Pisz,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie,
- placówki ochrony zdrowia,
- placówki oświatowo wychowawcze,
- placówki nauczania i wychowania oraz organizacje pozarządowe.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 3.

- liczba rozkolportowanych ulotek i broszur,
- nakład informatorów,

- liczba kampanii społecznych,
- spotkań i wydarzeń prowadzonych na terenie Gminy Ruciane-Nida,
- liczba osób biorących udział w ww. działaniach,
- liczba programów, artykułów w mediach dotyczących zjawiska przemocy,
- ilość przeprowadzonych zajęć profilaktycznych z zakresu przemocy itp.,
- ilość warsztatów doskonalenia umiejętności społecznych itp.,
- liczba osób biorących udział w ww. działaniach.

Termin realizacji zadań celu strategicznego nr 3. Zadanie ciągle, realizowane.

Cel strategiczny 4.

Podnoszenie i doskonalenie umiejętności kadry, rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej.

- Adresaci: wszystkie instytucje, organizacje, służby i środowiska tworzące system.

Cel operacyjny 4.

Cel operacyjny 4.1.

Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury Niebieskie Karty i prowadzenia Interwencji Kryzysowej.

Działania do celu operacyjnego 4.1:

4.1.1. Szkolenia resortowe.

4.1.2. Szkolenia interdyscyplinarne z zakresu przeciwdziałania przemocy.

4.1.3. Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń w celu podniesienia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy oraz skuteczniejszego radzenia sobie ze stresem, superwizji.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 4.1. Zadanie corocznie.

Cel operacyjny 4.2.

Konferencje i seminaria z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla przedstawicieli instytucji, służb, różnych grup zawodowych i społecznych zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 4.2.

4.2.1. Organizacja i przeprowadzanie konferencji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.2.2. Uczestnictwo w konferencjach i seminariach.

Termin realizacji działań celu operacyjnego nr 4.2. Zadanie realizowane corocznie.

Realizatorzy celu strategicznego 4.:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 4.:

- liczba szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie,
- liczba uczestników szkoleń,
- liczba zorganizowanych konferencji i seminariów,
- liczba uczestników konferencji i seminariów.

Termin realizacji zadań celu strategicznego nr 4. Zadanie stałe.

Cel strategiczny 5.

Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie. Adresaci: osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Cel operacyjny 5.

Cel operacyjny 5.1.

Działania psychologiczno-terapeutyczne.

Działania do celu operacyjnego 5.1:

5.1.1. Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, socjalne, realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych.

5.1.2. Stosowanie procedury Niebieskiej Karty przez uprawnione podmioty.

Realizatorzy celu strategicznego 5.:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie,
- Sąd Rejonowy w Pisz Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pisz, Komisariat Policji w Rucianem-Nidzie,
- Prokuratura Rejonowa w Pisz,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie.

Wskaźniki osiągnięcia celu strategicznego 5.:

- liczba udzielonych porad,
- liczba programów,

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie objętych programami,
- liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę,
- liczba spraw zakończonych,
- liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie itp.

Termin realizacji działania celu strategicznego nr 5. Zadanie realizowane corocznie.

ROZDZIAŁ III. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Zasoby instytucjonalne

Bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zajmuje się sieć instytucji:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Rucianem-Nidzie Al. Wczasów 11,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie ul. Polna 1,
- Komenda Powiatowa Policji w Piszul. Armii Krajowej 1,
- Komisariat Policji w Rucianem-Nidzie, ul. Mazurska 1.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie, Al. Wczasów 4,
- placówki oświatowo-wychowawcze oraz placówki nauczania i wychowywania z terenu Gminy Ruciane-Nida,
- Przychodnie Zdrowia z i Gminy Ruciane-Nida,
- Punkt Konsultacyjny w Rucianem-Nidzie, Al. Wczasów 11
- Zespół Ekonomicznej Obsługi Szkół i Przedszkoli w Rucianem-Nidzie, ul. Gałczyńskiego 2
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piszul. Piaskowa 2,
Sąd Rejonowy w Piszul. Warszawska 47,
- Prokuratura Rejonowa w Piszul. Daszyńskiego 7,
- organizacje pozarządowe,
- inne zainteresowane instytucje.

Ww. podmioty wchodzą w skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Rucianem-Nidzie lub ich członkowie są powoływani do grup roboczych.

2. Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1. Prowadzenie systemu informacji i edukacji w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Stałe doskonalenie zasobów kadrowych; wypracowanie i wprowadzenie procedur, monitorowanie przemocy w rodzinie.
3. Wprowadzenie spójnego systemu współpracy i koordynacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.
4. Stałe monitorowanie, ewaluowanie oraz inicjowanie wprowadzania koniecznych zmian w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, edukacja społeczna.
5. Miejsca schronienia w związku z przemocą domową.

3. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe na realizację programu

- **MONITOROWANIE** realizacji programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację.
- **SPRAWOZDAWCZOŚĆ** Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego do dnia 31 marca każdego roku przedkłada Burmistrzowi Miasta i Gminy w Ruciane-Nida sprawozdanie z realizacji Programu.
- **FINANSOWANIE PROGRAMU** Program będzie finansowany ze środków budżetu gminy Ruciane-Nida, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł. Zakres realizacji działań określonych w Programie, w głównej mierze będzie uzależniony od wielkości środków finansowych samorządu Gminy Ruciane-Nida. Część Działań może być finansowana w ramach realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ponadto zakłada się możliwość pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, tj. m.in.: ze środków RPO oraz administracji publicznej – programów rządowych, budżetu województwa warmińsko-mazurskiego.

UZASADNIENIE:

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Program Ochrony Ofiar w Rodzinie w Gminie Ruciane-Nida, określa sposób realizacji zadań własnych gminy, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W Programie na lata 2021-2025 przewidziano kontynuację zadań realizowanych w latach ubiegłych, jak również podjęcie nowych przedsięwzięć. Uwzględniono przede wszystkim zadania związane z prowadzeniem profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie.

Zakończenie

Celem programu jest przedstawienie roli działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Ruciane-Nida. Temat dotyczący przemocy jest bardzo aktualny, obecnie coraz więcej uwagi poświęca się przemocy, która dotyczy różnych ludzi w różnym wieku. Stwierdzić można, że Gmina Ruciane-Nida poprzez działalność zespołu w sposób właściwy realizuje zadania zmierzające zminimalizowaniu przemocy w rodzinie poprzez współdziałanie wszystkich instytucji.

Dyskusje na temat form niesienia pomocy ofiarom oraz sprawcą przemocy i członkom ich rodzin poruszane są na łamach prasy i innych mediów. Propozycji jest bardzo wiele, jednak to właśnie pracownik socjalny jest osobą pierwszego kontaktu oraz we współpracy z innymi przedstawicielami instytucji pomaga i pracuje z rodziną dotkniętą problemem przemocy.

Dostępna literatura bardzo szeroko opisuje pojęcie przemocy. Autorzy w sposób bezpośredni przedstawiają problem przemocy. Niemal codziennie w telewizji oraz internecie odnotowuje się nowe przypadki przemocy rodzic- dziecko, uczeń- uczeń uczeń - nauczyciel itp.

W Polsce ośrodki dla ofiar przemocy nie są to często ośrodki idealne, ponieważ każda forma życia zbiorowego wymaga rezygnacji z jakiejś części osobistych potrzeb indywidualnych upodobań oraz nawyków. Należy dążyć do doskonalenia funkcjonowania ośrodków Interwencji Kryzysowej, ponieważ są one bardzo potrzebne i dają wiele możliwości dla ofiar przemocy.

Procedura Niebieskiej Karty oraz działalność Zespołów Interdyscyplinarnych to pierwszy krok bez życia z przemocą i droga do życia bez przemocy.

Literatura:

1. E. Jarosz Diagnoza psychopedagogiczna podstawowe problemy i rozwiązania Wyd. Żak. 2012
2. J. Jabłoński, J. Kusek, W. Hanuszewicz, „Przemoc i jej różnorodne formy” 2016r.
3. I. Pospiszył „Razem przeciw przemocy” W-wa 1999r.
4. Pospiszył I., Przemoc w rodzinie, WSiP, Warszawa 1994.
5. Z. Lew-Starowicz „Przemoc seksualna” W-wa 1992r.